

RAHANPESUN ESTÄMINEN VAKUUTUSYHTIÖSSÄ

Juha-Antti Louhikoski

Opinnäytetyö
Liiketalous
Tradenomi

2021

Liiketalous
Taloushallinnon tradenomi

Tekijä	Juha-Antti Louhikoski	Vuosi	2021
Ohjaaja(t)	Tia Lämsä		
Työn nimi	Rahanpesun estäminen vakuutusyhtiössä		
Sivu- ja liitesivumäärä	27 + 2		

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, mitä rahanpesun estäminen tarkoittaa vakuutusyhtiössä, sekä miten asiakas pitää tunnistaa ja tuntea. Työssä tutkin finanssialaa, vakuutusalan lakia, vakuutusyhtiön säädöksiä, asiakkaan tuntemista, asiakkaan tunnistamista.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkin paljon teoriaa työn tekemisessä. Dokumenttianalyysin kanssa käytin toista tiedon keruun menetelmää eli tapaustutkimusta. Tapaustutkimuksessa minun tuli ongelma, koska aluksi ei löytynyt oikeustapauksia asiaan liittyen.

Opinnäytetyö perustuu rahanpesua ja vakuutusyhtiötä koskevaan voimassa olevaan lainsäädäntöön. Työssä tarkastellaan ilmoitusvelvollisuutta ja valvontaviranomaisia. Työssä on käytetty kirjoitushetkellä voimassa olevia lakeja, sekä useita netti lähteitä. Työn tavoite oli lyhyt ja tiivis tiivistelmä, mistä ymmärtää asiakkaan tunnistamisen. Työ onnistui kohtalaisen hyvin, kun työn lukee loppuun asti.

Opinnäytetyön alussa kerron rahanpesun vaiheista. Käydään läpi lainsäädöksiä ja tutustutaan valvontaviranomaisiin. Tarkastellaan asiakkaan tunnistamista ja tuntemista läpi. Lopussa tarkastellaan seurauksia, jos laiminlyö säädöksiä. Esittelen yhden oikeustapauksen rahanpesusta ja tehdään yhteenveto asiasta.

Avainsanat Rahanpesu, vakuutusyhtiö, asiakkaan tunnistaminen, asiakkaan tunteminen

Business economics
Bachelor of business

Author	Juha-Antti Louhikoski	Year	2021
Supervisor	Tia Lämsä		
Subject of thesis	Prevention of money laundering in an insurance company		
Number of pages	27 + 2		

The purpose of the thesis is to study what money laundering prevention means in an insurance company, and how the customer must be identified and felt. In my work, I study the financial sector, insurance law, insurance company regulations, customer knowledge, customer identification.

The thesis has been implemented as a qualitative research. I study a lot of theory in doing the work. With document analysis, I used another data collection method, ie a case study. The case study was about to become a problem because no case was initially found in the case.

The thesis is based on the current legislation on money laundering and insurance companies. The work examines the reporting obligation and supervisory authorities. The laws in force at the time of writing have been used in the work, as well as several online sources. The aim of the work was a short and concise summary from which to understand customer identification. The work was moderately successful when the work reads to the end tree.

At the beginning of the thesis, I will talk about the stages of money laundering. Let's go through the legislation and get to know the supervisory authorities. Let's look through customer identification and familiarity. At the end, we look at the consequences of non-compliance. I will present one case of money laundering and summarize it.

Key words Money laundering, insurance company, customer identification, customer due diligence

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Työn tutkimuskysymys ja tavoite	6
1.2	Aiheen rajaus	7
1.3	Menetelmät	8
1.4	Rakenne	9
2	RAHANPESU	10
3	LAINSÄÄDÄNTÖ	13
3.1	Laki Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä	13
3.2	Laki finanssivalvonnasta	13
3.3	Tietosuojalaki	14
3.4	Vakuutusyhtiölaki	14
4	VALVONTAVIRANOMAISET	15
4.1	Aluehallintovirasto	15
4.2	Financial Action Task Force (FATF)	16
4.3	Finanssivalvonta	16
4.4	Selvityskeskus	17
5	TUNNISTAMINEN	18
5.1	Sosiaaliturvatunnus	18
5.2	Henkilöllisyyden todentaminen	19
5.3	Sähköinen tunnistaminen	19
5.4	Etätunnistaminen	19
5.5	Tunnistamistietojen säilyttäminen	20
6	TUNTEMINEN	21
6.1	Velvoitteet	21
6.2	Yksinkertainen tunnistaminen	22
6.3	Tehostettu tunnistaminen	22
6.4	Tosiasialliset edunsaajat	22
7	SEURAUKSET	23
8	OIKEUSTAPAUS RAHANPESURIKOKSESTA	25
9	YHTEENVETO	26

1 JOHDANTO

Finanssimarkkinat ovat kasvaneet kovalla tahdilla, mikä mahdollistaa rahan liikkumisen helpolla ja nopealla tavalla ympäri maailmaa. Teknologian kehittyminen on antanut uusia mahdollisuuksia rahanpesulle. Rahanpesulla tarkoitetaan rikoksella keinoilla aikaan saatuja varoja, mitkä pyritään häivyttämään, jotta saadut varat saadaan näyttämään lailliselta. (Poliisi 2020.)

Itse työskentelin vakuutusyhtiössä ja kiinnostuin aiheesta, koska huomasin lainsäädännön säätelevän alaa tosi tarkasti. Työssä tuli vastaan muutama tapaus, jossa tehtiin ilmoitus rahapesusta selvittelykeskukseen. Työskennellessäni vakuutusyhtiössä huomasin asiakkaiden suhtautumisen tunnistamiseen puhelimessa. Muutama asiakas ei halunnut kertoa omaa sosiaaliturvatunnusta puhelimessa, jolloin käytettiin muita tunnistuskeinoja. Pääsin tekemään projektia yritysasiakkaiden tunnistamisen parissa.

Olen miettinyt uraa vakuutusyhtiössä ja tästä syystä opinnäytetyöni aiheesta on itselle hyvää perehtymistä. Vakuutusyhtiössä asiakaspalvelijat ja myyjät ovat eturintamassa estämässä rahanpesua. Vakuutusyhtiön työntekijöillä on ilmoitusvelvollisuus, jos epäilee epäilyttävää liiketoimintaa. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2 luku 3§.)

Vuonna 2019 selvittelykeskukseen tuli 64 403 rahanpesu epäilyilmoitusta, se on melkein 25 000 ilmoitusta enemmän, kuin vuonna 2018. Selvittelykeskukseen lisättiin vuonna 2019 viisi uutta työpaikkaa. Selvittelykeskus antoi 73 kappaletta liiketoiminnan keskeytymismääräystä. Jäädetytjen varojen yhteissumma kohosin noin 9,8 miljoonaan euroon, mistä viranomaisien haltuun jäi noin 5 miljoonaa euroa. (Krp/ rahanpesun selvittelykeskus 2019, 2–4.)

Vakuutusyhtiöillä on velvollisuus tuntea heidän asiakkaansa. Kuluttaja sekä yritystoimintaa harjoittavat asiakkaat täytyy tuntea, tunnistaa, havaita heidän toimintansa. Laki rahanpesun ja terrorismin estämisestä: 3 luvun 1 momentissa kerrotaan, jos asiakasta ei pystytä tunnistamaan säädösten mukaan, silloin ilmoitusvelvollinen ei saa perustaa asiakkuutta. (Finanssivalvonta 2020: Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 1§).

Asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet:

- tunnistaminen ja henkilöllisyyden varmentaminen
- tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen
- tietojen hankkiminen asiakkaan toiminnasta
- tuntemistietojen säilyttäminen viisi vuotta
- selonotto ja ilmoitusvelvollisuus epäilyttävästä liiketoiminnasta
- seurannan ja riskienhallinnan kehittäminen ja käyttäminen

Vakuutusyhtiöillä on käytössä yhteinen vahinko- ja väärinkäytösrekisteri, mihin he luovuttavat tietoa vahingoista sekä heihin päin kohdistuneista rikoksista. Vakuutusyhtiöt voivat käyttää tätä tietoa vakuutus- ja vahinkokäsittelyssä. Rekisterien tarkoitus on ehkäistä rikollista toimintaa vakuutusyhtiöihin päin sekä paljastaa rikoksia jakamalla tietoa keskenään. Vahinkorekisterin tarkoitus on estää hakemasta korvausta väärin perustein useammasta vakuutusyhtiöstä (Lähitapiola 2020).

Vakuutusyhtiöt käyttävät asiakkaan tuntemistietoja rahanpesulaissa säädetyllä tavalla. Rahanpesulaissa sanotaan näin ” Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava asiakkailleen, että asiakkaan tuntemistietoja ja muita henkilötietoja voidaan käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu, tutkintaan saattamista varten”. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.)

1.1 Työn tutkimuskysymys ja tavoite

Tutkin tässä opinnäytetyössä, miksi rahanpesun estäminen on vakuutusyhtiön kannalta tärkeää sekä miten asiakas pitää tunnistaa. Opinnäytetyössä tutkitaan rahanpesun vaiheita sekä asiakkaan tuntemista. Opinnäytetyön luotettavuus perustuu kirjoitushetkellä voimassa olevaan lainsäädäntöön ja säädöksiin. Tutkimuksessa käydään läpi seuraukset, joista vakuutusyhtiölle tulee, jos ei noudata

näitä sääntöjä. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus luoda tietopaketti rahanpesun estämisestä vakuutusyhtiössä. Työssä selvennetään asiakkaille, miksi heitä tunnustetaan useasti ja miksi se on tärkeää, kun asioivat vakuutusyhtiön kanssa.

Pääkysymyksenä on selvittää miksi vakuutusyhtiö estää rahanpesua ja millä tavalla vakuutusyhtiöt tunnistavat ja tuntevat asiakkaat. Rajaan opinnäytetyön kahteen kysymykseen.

1. Miksi vakuutusyhtiö estää rahanpesua.
2. Miksi vakuutusyhtiön pitää tuntea ja tunnistaa asiakas.

Teen opinnäytetyön kirjoituspöytätyömuksena, koska minulla ei ole toimeksiantajaa tälle tutkimukselle. Analysoin olemassa olevia dokumentteja, artikkeleja, sekä rahanpesulakia. Tavoite on tehdä tiivis yhteenveto.

1.2 Aiheen rajaus

Tässä opinnäytetyössä tutkin lakia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (28.6.2017/444), vakuutusyhtiölakia (18.7.2008/521), EU:n säännöksiä, tietosuojalakia (5.12.2018/1050). Työssä selvitän vakuutusyhtiön velvollisuudet rahanpesun estämisessä. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisen laki on keskeinen osa vakuutusyhtiöille rahanpesun estämisessä. Vakuutusyhtiöillä on ilmoitusvelvollisuus, jos epäilevät rahanpesua. Etsin oikeustapauksia, mitkä liittyvät vakuutusyhtiöön ja rahanpesuun. Tilastot joita työssäni käsittelen ovat yleisesti finanssialalta, koska niitä ei ole rajattu pelkästään vakuutusyhtiöön. Työssä kerron, kuinka monta rahanpesu ilmoitusta on tullut vakuutusyhtiöistä. Opinnäytetyössä keskeisemmät aiheet ovat: asiakkaan tunnistaminen ja rahanpesun estäminen.

1.3 Menetelmät

Toteutan työni kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Käytän lisäksi dokumenttianalyysiä, jossa analysoidaan valmiita dokumentteja. Lisäksi käytän vielä tapaustutkimusta. Tällä tavalla saan vastauksen tutkimusongelmakysymykseen. Työstä tulee pieni tiivis tiivistelmä, minkä jälkeen tietää: miksi vakuutusyhtiö tunnistaa asiakkaansa.

Laadullisen tutkimuksen kirjallisuudesta löytyy useita eri tapoja eritellä ja luokitella laadullisen tutkimuksen kokonaisuus. Laadullinen tutkimus on saanut alkunsa filosofian historian kautta. Yleisimmät aineistonkeräysmenetelmät ovat laadullisessa tutkimuksessa haastattelu, havainnointi, dokumenttien tulkinta ja kysely. Menetelmiä on mahdollista käyttää yhdessä tai erikseen. (Tuomi & Sarajärvi, luku 3.)

Laadullisessa tutkimuksessa teorian merkitys on huomattava. Teorialla tarkoitetaan tutkimuksen viitekehyksen sekä tutkimuksen teoria osuutta. Viitekehysessä kerrotaan tutkimukselle tärkeitä käsitteitä sekä niiden välisiä suhteita. (Tuomi & Sarajärvi, luku 1.1.1.)

Tapaustutkimuksen tavoitteena on tutkitun tiedon tuottaminen. Kehittämistöihin tapaustutkimus soveltuu hyvin lähestymistavaksi, kun halutaan saada syvällistä tietoa. Puhtaassa tapaustutkimuksessa luodaan uusia kehitysideoita, sekä ratkaisuehdotuksia ongelmaan. Siinä ei viedä muutoksia eteenpäin, eikä ei varsinaisesti kehitetä mitään konkreettista. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti. 2015, 37.)

Tapaustutkimusta käytetään useasti tieteessä tutkimusstrategiana. Tapaustutkimuksessa pystyy olemaan useampiakin tapauksia, kuten työssäni käytän muutamaa oikeustapausta aiheesta. Tutkimusmallia voi käyttää kaikessa tutkimuksessa ja kehittämisessä, jossa kohde voidaan rajata kategorisesti. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti. 2015, 53)

Dokumenttianalyysissä on työelämässä tuotettua dokumentteja, mitkä sisältävät monenlaista ja käyttökelpoista tietoa. Dokumenttianalyysin kanssa käytetään toistakin tiedonkeruumenetelmää, tässä tapauksessa tapaustutkimusta. Näiden avulla saadaan lisää näkökulmia aiheeseen. Kaikkea dokumenttia ei voi käyttää

luottamuksellisuuden vuoksi. Dokumenttianalyysissä on hyvä olla kriittinen ja täytyy pohtia huolellisesti mihin tarkoitukseen dokumentti on tuotettu. (Ojasalo K & Moilanen T & Ritalahti J. 2015, 43.)

1.4 Rakenne

Opinnäytetyöni ensimmäinen osio on johdanto, missä kerrotaan aiheen valinnasta ja työn tarkoituksesta. Toisessa osiossa siirrytään rahanpesun pariin, missä käydään yleisesti läpi mitä rahanpesu tarkoittaa. Rahanpesuosion jälkeen kolmannessa osiossa tutustutaan lainsäädäntöön, jota vakuutusyhtiöiden pitää tulkita. Lainsäädännön jälkeen käydään läpi valvontaviranomaiset, sekä kerrotaan heidän tehtävistensä.

Neljännän osion jälkeen tulee viides ja kuudesosio, joissa kerrotaan vakuutusyhtiön näkökulmasta asiakkaan tunnistamisesta ja tuntemisesta. Tuntemisen jälkeen siirrytään seurauksiin, kun säädöksiä ei noudateta. Tämän jälkeen analysoin oikeustapausta aiheeseen liittyen. Viimeisessä osiossa tehdään työstä yhteenveto.

2 RAHANPESU

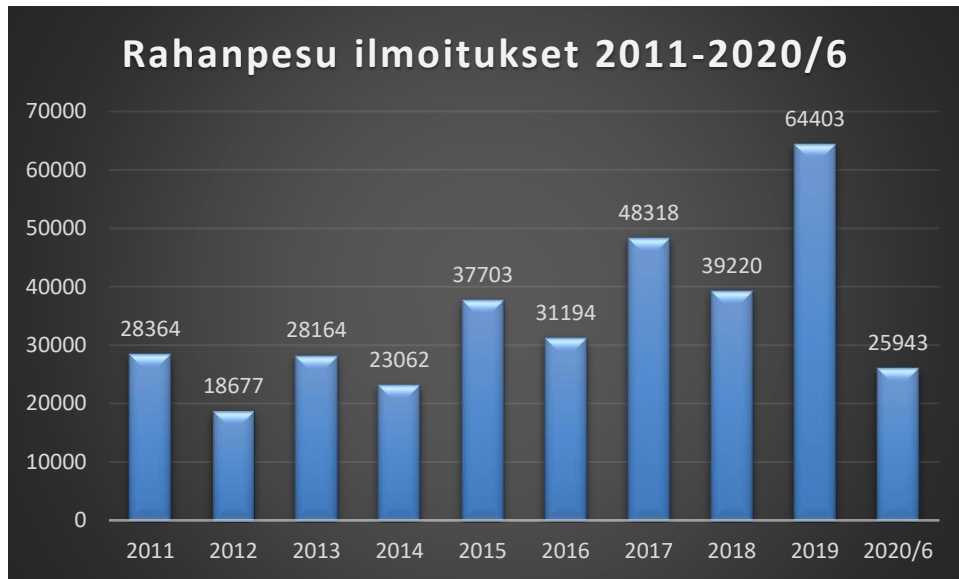
Rahanpesu on rikollisella tavoilla hankittuja varoja, jotka pyritään häivyttämään näyttämään lailliselta omaisuudelta. (Poliisi 2020). Rikoksella hankitut varat voivat olla peräisin mistä tahansa rikoksesta. Kohteina voi olla vaikka tahallaan poltettu auto tai kiinteistö, jotka on ostettu ”harmaalla” rahalla. Aluehallintovirasto valvoo ilmoitusvelvollisia, jotta he noudattavat rahapesulaissa asetettuja velvoitteita. (Aluehallintovirasto 2020.)

Rahanpesu ja terrorisminrahoitus on Suomen rikoslaissa kriminalisoitu jo vuodesta 1994. Suomessa suurin osa pestävistä rahoista tulee talousrikoksista. Toisena tulee huumausainerikoksilla saadut varat. Tekijä pystyy saaduilla varoilla rahoittamaan uusia rikoksia tai hankkimaan itselleen omaisuutta, mikä vakuutetaan sen jälkeen tai ylivakuutetaan. (Poliisi 2020.)

Rahanpesuun syylistyminen voi olla, kun otat vastaan, siirrät tai pidät hallussa rikoksella hankittua varallisuutta. Rahanpesulle ominaista on muuttaa omaisuuden muotoa. Omaisuus ei tarvitse olla kokonaan rikollisella tavalla hankittua. Yleisesti rahanpesun kohteena voi olla tilittämättä jääneet verot. Rahanpesussa pitää ensin täyttyä alkurikos, koska jälkikäteenä tekona se ei onnistu. (Poliisi 2020.)

Rahanpesu on ison kokoluokan toimintaa maailmalla. Rahanpesussa pyörii rahaa enemmän vuosittain kuin öljy- ja kaasuteollisuudessa. Rahanpesun kokoluokkaa on arvoitu, että se on maailman BKT:sta 2–5%. Euroina luku olisi 1600–4000 miljardia euroa vuosittain. (Andersén 2020, 31.)

Suomessakin on rahanpesua, vaikka esillä olleiden tapausten summat ovat paljonkin pienempiä. Suomessa rahapesuilmoitusten määrä on alkanut nousemaan. Alla kuvio 1, mistä voi katsoa kehityksen vuosien varrelta.

Kuvio 1

Samalla toinen kaavio kertoo pelkkien vakuutusyhtiöiden ilmoitusmäärästä ja kehityksestä. Alla oleva kuvio 2 kertoo vakuutusyhtiöiden tekemistä rahanpesun epäily ilmoituksista.

Kuvio 2

Rahanpesu toteutetaan myös pesemällä varoja useissa toinen toistaan seuraavissa vaiheissa. Toteuttamistapana tämä on vaiheistettujen vuoksi ammattimaista toimintaa. Mielikuvitus on rajana, kun harhautusvaiheessa etsitään keinoja häivyttää taloudellinen alkuperä. (Andersén 2020.)

Sijoitusvaiheessa on tarkoitus saada rikoshyötyä. Varat pyritään siirtämään osittain tai kokonaan rahoitusjärjestelmän piiriin. Sijoitusvaiheessa hankitulla rikoshyödyllä pyritään ostamaan kulutustuotteita, mitkä siirtyvät vaihdantaan. Tällä tavalla saatu omaisuus käytetään rikoksentekijän taloudessa. Tällöin harhautus- ja palautusvaihe ei ole tarpeen. (Poliisi 2020, 6.)

Suurin kiinnijäämisriski on sijoitusvaiheessa, koska rahanpesijän on kohdattava laillisen talouden edustaja, joilla on velvollisuus tunnistaa asiakas. Laillisen talouden edustajalla on ilmoittamisvelvollisuus, jos epäilee epäilyttävää liiketoimintaa. Sijoitusvaihe on paras kohta estää rahanpesu. (Sahavirta 2008, 34.)

Harhautusvaiheessa häivytetään lailliseen rahoitusjärjestelmään menneiden varojen alkuperä. Samalla häivytetään rikoksen tekijän henkilöllisyys. Tämä vaihe yleensä tarkoittaa, että apuna käytetään yhtiötä, mikä on perustettu veroparatiivaltioihin. (Sahavirta 2008, 32.)

Rahoja ei voida enää jäljittää alkuperäiseen lähteeseen, jolloin luodaan uusi laillinen lähde varoille. Tällä tavalla voidaan rikollisella tavalla hankitut varat sekoittaa yhtiön laillisiin varoihin. Rikoksentekijä yleensä siirtää varat kolmansien henkilöiden nimiin, mutta varojen määräysvalta silti säilyy rikoksentekijällä. (Selvityskeskus 2016, 16.)

Törkeällä rahanpesulla tarkoitetaan, jos rikoksen kautta saatu omaisuus on erityisen arvokas. Euromääräisenä tämä tarkoittaa yli 13 000 euron rahanpesua, mutta euromääräinen raja ei ole ehdoton. Törkeästä rahanpesusta voidaan tuomita neljäksi kuukaudeksi tai jopa kuudeksi vuodeksi vankilaan. (Selvityskeskus 2016, 10.)

Vuoden 2003 lainsäädännön uusimisessa säädettiin rangaistavaksi myös tuottamuksellinen rahanpesu. Henkilö voi syyllistyä tuottamukselliseen rahanpesuun, jossa hän ei tiedä varojen alkuperästä. Vastaanottajalla ei tarvitse olla tietoa varojen alkuperästä, mutta riittää hänen tekonsa osittavan törkeää huolimattomuutta alkuperän selvittämissä. (Selvityskeskus 2016, 11.)

3 LAINSÄÄDÄNTÖ

Vakuutustoimintaa sääntelevät erilaiset lait, johtuen vakuutustoiminnan erityisluonteesta. Lakeja on tehty erilaisille vakuutusyhtiön tuotteille, joita pitää noudattaa. Lainsäädäntö pohjautuu kansallisista erityispiirteistä johtuvaan sääntelyyn sekä EU:n vakuutustoimintaan koskevaan lainsäädäntöön. Tärkeimmäksi vakuutusala koskevaksi laiksi on tehty vakuutusyhtiölaki. Vakuutusyhtiöt noudattavat myös muita tärkeitä lakeja, jotka ovat tapaturmavakuutuslaki, eläkelaki sekä liikennevakuutuslaki. (Rantala & Kivisaari 2014, 276–278.)

3.1 Laki Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Lain tavoite on estää Suomessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamista. Lain avulla pyritään edistämään tämän kaltaisen toiminnan paljastamista ja selvittämistä. Rahanpesun estämisellä tehostetaan rikollisella tavalla tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Rahapesun estämisen laissa on kerrottu määritelmät, miten tehdään riskiarvio, sekä mikä tarkoitus riskiarvioinnilla on rahanpesun estämisessä. Annetaan säädökset asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen. (Laki rahanpesun ja terrorisminrahoituksen estämiseksi luku 1 1§.)

Laissa kerrotaan ilmoitusvelvollisen velvollisuudesta tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoiminnasta. Kerrotaan ilmoituksen muodosta, sekä mitä ilmoituksen pitää sisältää. Rahanpesun estämisen laissa kerrotaan ilmoitusvelvollisen salapitovelvollisuudesta, eli epäilylle ei saa kertoa, kun hänen liiketoiminnastaan tehdään rahanpesu ilmoitus. Laissa on määritelty sanktiot, jos ei noudata annettuja säädöksiä tai rikkoo ilmoitusvelvollisen tiedonantovelvollisuutta. (Laki rahanpesun ja terrorisminrahoituksen estämiseksi luku 4 1-4§.)

3.2 Laki finanssivalvonnasta

Finanssivalvonnan tavoitteena on turvata vakaa toiminta finanssimarkkinoilla. Finanssivalvonnan tarkoitus on turvata vakuutettujen edut sekä finanssimarkkinoiden luottamus toimintaan. Finanssivalvonta valvoo hyvien menettelytapojen nou-

dattamista, sekä yleisön tietämystä finanssimarkkinoista. Laissa on erikseen säädetty tehtäviä finanssivalvonnan suorittamiseksi. (Laki finanssivalvonnasta luku 1 1–3§.)

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta ja laissa on annettu tehtäviä, mitä tässä laissa ohjataan. Laissa on määritelty rikemaksut vakuutusyhtiöille, jotka tahallaan tai huolimattomuudellaan eivät ole noudattaneet finanssivalvonnan säännöksiä. Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Maksun määrään vaikuttaa menettelyn laajuus, kesto aika ja laatu. (Laki finanssivalvonnasta luku 4 38–41§.)

3.3 Tietosuojalaki

Tämä laki korvaa aikaisemman henkilötietolain. Tietosuojalaki on luonnollisen henkilön suojelusta henkilötietojen käsittelyssä. Vakuutusyhtiöille on määritelty, mitä tietoja he saavat käyttää asiakkaasta. Vakuutusyhtiöt saavat käyttää henkilön tietoja, jotka on saatu vakuutustoiminnasta, korvauksen hakijan terveydentila, hoitotoimenpiteistä ja sairaudesta. Näitä vakuutusyhtiö saa käyttää vain vakuutusyhtiöt vastuun selvittämiseksi. (Tietosuojalaki luku 2 6§.)

Vakuutusyhtiöitä ja se henkilökuntaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus koskee henkilötietojen käsittelyssä saatujen tietojen, kuten omaisuudesta, taloudellisesta asemasta, liikesalaisuudesta ja henkilökohtaisista oloista. Tietoja ei saa kertoa sivulliselle, eikä niitä saa käyttää kenenkään hyväksi. (Tietosuojalaki luku 6 35§.)

3.4 Vakuutusyhtiölaki

Tätä lakia sovelletaan Suomen lain mukaan rekisteröityyn keskinäiseen vakuutusyhtiöön ja vakuutusosakeyhtiöön. Vakuutusyhtiö pystyy olemaan joko yksityinen vakuutusosakeyhtiö tai yksityinen keskinäinen vakuutusyhtiö. Vakuutusyhtiö voi olla myös julkinen vakuutusosakeyhtiö tai julkinen keskinäinen vakuutusyhtiö. Vakuutusyhtiön perustamiseksi pitää tehdä perustamissopimus. Vakuutusyhtiön perustamissopimuksessa on mainittava peruspääoman määrä. Keskinäisellä vakuutusyhtiöllä peruspääoma on pohjarahasto. (Vakuutusyhtiölaki luku 1 1–2§.)

Vakuutusvalvontavirastolta jaetaan toimilupa vakuutustoiminnan harjoittamista varten. Toimilupa on mahdollista rajoittaa koskemaan tiettyä vakuutusluokkaa, jos yhtiön perustaja haluaa. Toimilupaa haettaessa on toimitettava toimintasuunnitelma, selvitysyhtiöt hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajasta sekä selvitys yhtiön pääomansuuruudesta ennen toimiluvan myöntämistä. (Vakuutusyhtiölaki luku 1 3§.)

4 VALVONTAVIRANOMAISET

Finanssivalvonta on antanut tiedotteen EU:lle, jonka mukaan Suomessa toimi vuonna 2019 yhteensä 45 vahinko- ja henkivakuutusyhtiötä. Finanssivalvonnan tietojen mukaan vakuutusmeklariyrityksiä on 84 kappaletta. Finanssivalvonnan ilmoitusvelvollisuuksista tarkentavat voimassa oleva vakuutusyhtiölain ja finanssivalvonnasta annetun lain mukaan. Solvenssi 2-direktiivillä tarkennetaan voimassa olevan lainsäädännön sisältöä, jolloin varmistutaan kansallisten säädöksiä ja EU:n säädöksiä vastaavuudesta Suomessa. (He 108/2019 vp.)

4.1 Aluehallintovirasto

Aluehallintovirasto on alkanut pitämään valvontarekisteriä 1.7.2019 alkaen. Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo rahanpesu ja terrorismin rahoituksen estämisestä annetun lain 28.6.2017/444 annettujen säädöksiä noudattamista vakuutusyhtiöissä. Aluehallintovirasto valvoo ilmoitusvelvollisia, jotka voivat normaalin toiminnan puitteissa havaita rahanpesua ja terrorismin rahoitusta. (Rahanpesulain valvonta/ Aluehallintovirasto A 2020.)

Aluehallintovirasto jakaa tietoa valvonnan tueksi ja julkaisee ohjeita valvottavien toimialojen käyttöön. Lisäksi antaa neuvoja rahanpesun terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Valvontakeinoina tehdään tarkistuksia valvottavien liiketiloihin, sekä tarkistetaan asiakirjat. Aluehallintovirastolla on laajat tiedonsaantioikeudet tarkastuskäynneille, sekä voivat määrätä sanktioita lain velvoitteiden laiminlyömisestä. (Aluehallintovirasto B 2020.)

4.2 Financial Action Task Force (FATF)

Financial Action Task Force on maailmanlaajuinen rahanpesunvastainen työryhmä, jotka asettavat säännöksiä kansainväliseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi. Näillä säädöksillä pyritään ehkäisemään laitonta toimintaa ja yhteiskunnalle aiheuttamia haittoja kansainvälisesti. FATF luo poliittista tahtoa kansainvälisten lainsäädäntö- ja sääntelyuudistamisen toteuttamiseksi. (Financial Action Task Force 2021.)

FATF on laatinut suositukset eli FATF- standardit, mitä yli 200 maata on sitoutunut laittamaan ne käytäntöön. FATF valvoo maita varmistaakseen, että jokainen maa panee FATF-standardit täysimääräisesti käyttöön. FATF- standardeilla pyritään varmistamaan maailmanlaajuinen toiminta järjestyneen rikollisuuden ja terrorismin ehkäisemiseksi. (Financial Action Task Force 2021.)

4.3 Finanssivalvonta

Finanssivalvonnan toiminnan tarkoituksena on valvoa finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämää toimintaa vakuutus-, luotto- ja eläkelaitoksissa. Finanssivalvonnan olisi tarkoitus edistää hyvien menettelytapojen noudattamista finanssimarkkinoilla. Finanssivalvonta myöntää toimilupia finanssimarkkinoille ja vahvistaa finanssimarkkinoiden toimintaa koskevia sääntöjä. Finanssivalvonta valvoo, että määrättyjä sääntelyitä ja määräyksiä noudatetaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä ja selvittämisestä. (Laki finanssivalvonnasta luku 1 1–3§.)

Finanssivalvonta tekee yhteistyötä rikollisuuden ehkäisyssä ja torjunnassa poliisin, verohallinnon, rahanpesun selvityskeskuksen ja harmaan talouden selvityksyksikön kanssa. Finanssivalvonnan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle, kun huomaa palveluita tai finanssijärjestelmää yritetään käyttää rikolliseen tarkoitukseen. (Laki finanssivalvonnasta luku 1 3§.)

Finanssivalvonnan on joka vuosi annettava Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle tiedot että pitkäaikaisia takuita sisältävien vakuutus tuotteiden saatavuudesta Suomessa ja vakuutusyhtiöiden käyttäytymisestä pitkäaikaisina sijoittajina. (Vakuutusyhtiölaki 10 luku 14§.)

4.4 Selvityskeskus

Keskusrikospoliisissa on yksikkö nimeltään rahanpesun selvityskeskus. Selvityskeskuksen tarkoitus on rahanpesun ja terrorisminrahoituksen estäminen, selvittäminen, paljastaminen ja tutkinnan saattaminen. Tätä helpottamaan selvityskeskuksen käyttöön tarkoitettu täysin automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri. (Laki rahanpesun selvityskeskuksesta 1 luku 2–3§.)

Rahanpesun selvityskeskus huolehtii epäilyttävän liiketoiminnan ilmoitusten vastaan ottamisesta, analysoinnista ja mahdollisesta esitutkintaan saattamisesta. Rahanpesun selvityskeskus vastaa tilastojen ja vuosikertomuksien tuottamisesta, jotka koskevat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä. Selvityskeskus voi jäädyttää luonnollisen tai oikeushenkilön varat. (Rahanpesu 2021.)

5 TUNNISTAMINEN

Vakuutusyhtiöiden on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava henkilöllisyys, kun asiakas on perustamassa vakituista asiakassuhdetta. Vakuutusyhtiöiden on tunnistettava ja todennettava asiakkaansa henkilöllisyys aina ennen asiakastietojen avaamista. Jos asiakas ei halua antaa omia tietojaan, on vakuutusyhtiöllä oikeus kieltäytyä ottamasta asiakasta heidän asiakkaaksensa. (Laki rahanpesun ja terrorisminrahoituksen estämiseksi luku 3 2§.)

Asiamiehellä on lupa tunnistaa ja todentamaan asiakkaan henkilöllisyyden. Asiamies voi olla toinen ilmoitusvelvollinen tai luotettava yhteistyötaho. Valvottavalle täytyy antaa asiakkaan tuntemistiedot ja asiakassuhdetta koskevat asiakirjat, mitkä pitää olla valvottavan saatavilla ilman viivytystä. Vakuutusyhtiöt ovat ulkoistaneet tapaamisaikojen soittelijat. Yhtiöt kuuluvat yhteistyökumppaneiksi, jolloin heidän pitää luovuttaa viipymättä asiakkaan tuntemistiedot vakuutusyhtiölle. (Finanssivalvonta a 2018.)

Ilmoitusvelvollisen on pystyttävä osoittamaan valvontaviranomaiselle, että asiakas on tunnistettu säädöksiensä mukaan. Asiakkaan tunnistamiseen tarvitaan virallisen asiakirjan, mistä selviää asiakkaan nimi, henkilötunnus, sekä kuva. Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä tiedot, joissa on asiakkaan ja asiakirjan nimimen, asiakirjan numeron, sekä myöntäjän. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 3§.)

5.1 Sosiaaliturvatunnus

Vakuutusyhtiöt saavat käsitellä asiakkaan henkilötunnusta. Henkilötunnuksen käsittelystä säädetään tietosuojalain 1 ja 2 momentissa. Henkilötunnuksen saa luovuttaa osoitetietojen päivittämiseksi, jos henkilötunnus on jo luovutuksensaajan käytössä. Henkilötunnusta ei tule merkitä henkilörekisterin perusteella tarpeettomasti laadittuihin asiakirjoihin. (Tietosuojalaki 5 luku 29§.)

Vakuutusyhtiöt tarvitsevat asiakkaan henkilötunnusta, kun asiakkuutta ollaan perustamassa tai asiakas ostaa uuden vakuutuksen. Vakuutusyhtiö varmistaa aina

asiakkaan luottotiedot. Arvioi yrityksen tai sen vastuuhenkilön kykyä selvittää sopimuksen velvoitteista. (Luottotietolaki 4 luku 19§.)

5.2 Henkilöllisyyden todentaminen

Vakuutuspalveluita tarjoajalla on lakisääteinen velvollisuus tunnistaa asiakas. Vakuutusyhtiön on varmistuttava asiakkaan oikeasta henkilöllisyydestä. Vakuutusyhtiöiden on tunnistettava ja todettava henkilöllisyys ennen asiakassuhteen aloittamista. Asiakassuhteella tarkoitetaan tilin avaamista, luottosuhdetta, vakuutus sopimuksen tekoa tai muuta pysyvää asiakassuhdetta.

Henkilöllisyys todetaan suomalaisen viranomaisen myöntämästä ajokortista, henkilökortista, passista, ulkomaisen viranomaisen myöntämä passi ja matkustusasiakirjana hyväksyttävä henkilökortti. Vakuutusyhtiöllä on oikeus olla ottamatta asiakkaaksi sitä, joka ei anna riittäviä tietoja itsestään. (Finanssivalvonta.)

5.3 Sähköinen tunnistaminen

Vahvalla sähköisellä tunnistamisella tunnistetaan asiakas sähköisesti. Asiakkaat voivat turvallisesti vahvistaa henkilöllisyytensä sähköisissä palveluissa. Vakuutusyhtiöt käyttävät tätä, kun asiakkaan solmitaan sopimus. Asiakas käy verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella varmentamassa henkilöllisyytensä. (Kyberturvallisuuskeskus.)

Sähköistä tunnistamista valvoo liikenne- ja viestintäviraston kyberturvallisuuskeskus. Valvonnalla on tarkoitus varmistaa, että tunnistuspalveluiden tarjoaja on tietoturvallinen ja luotettava. Liikenne- ja viestintävirasto tarkistaa palvelut, että ne täyttävät säädetyt vaatimukset. (Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista luku 5 42§.)

5.4 Etätunnistaminen

Asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todentaessa, jolloin vakuutusyhtiön on todennettava asiakkaan henkilöllisyys tunnistuslaissa tarkoitettulla

tunnistusvälineellä. Vakuutusyhtiön on rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen riskien vähentämiseksi todennettava henkilöllisyys. (Finanssivalvonta a 2018.)

Voidaan käyttää sähköistä tunnistamista, joka tietoturvallinen ja todisteellinen. Sähköisellä allekirjoituksella varmistetaan asiakkaan henkilöllisyys. Vakuutusyhtiö voi tarvittaessa pyytää asiakkaalta lisäasiakirjoja henkilöllisyyden varmentamiseksi. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 11§.)

5.5 Tunnistamistietojen säilyttäminen

Vakuutusyhtiöiden on säilytettävä asiakkaidensa tuntemistiedot ja liiketoimintaa koskevat tiedot sekä asiakirjat ajantasaisena. Tietoja on säilytettävä viiden vuoden ajan luotettavalla tavalla, mikäli vakituinen asiakkuus päättyy Jos kysymyksessä on satunnainen liiketoiminta, silloin säilytetään tietoja viiden vuoden ajan liiketoiminnan päättymisestä. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 3§.)

Asiakkaan tuntemista koskevat tiedot ovat nimi, syntymäaika, henkilötunnus, asiakirjan nimi, asiakirjan numero, myöntäjä, sekä asiakkaan etätunnistuksessa käytetystä menettelystä tiedot. Jos asiakas on ulkomaalainen, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta sekä vakuutusyhtiöiden on säilytetään kansalaisuuden ja matkustusasiakirjan tiedot. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 3§.)

6 TUNTEMINEN

Vakuutusyhtiöt saavat käyttää vakuutustoiminnasta saatuja tietoja asiakkaasta. Vakuutetun tai korvauksenhakijan terveydentilasta, sairaudesta, vammasta tai hoitotoimenpiteistä, jotka ovat tarpeen, kun selvitetään vakuutusyhtiön vastuuta olla maksajana. (Tietosuojalaki 2 luku 6§.)

Vakuutusyhtiöiden on seurattava asiakassuhteiden kehitystä ja palveluiden käyttöä. Tämä kuuluu osana liiketoiminnan riskien ja sisäisen valvonnan tehtäviin. Seurataan asiakkaiden käyttämien maksuliikennettä, vakuutuspalveluiden käyttö ja sijoitustoimintaa. Selonottovelvollisuudella tarkoitetaan, jos valvottava havaitsee tavanomaisesta poikkeavaa tai epäilyttävää liiketoimintaa. Ilmoitusvelvollinen selvittää liiketoiminnan perusteita. Tarpeen vaatiessa asiaa aletaan tutki- maan, että pitääkö selvityksen perusteella tehdä ilmoitus rahanpesun selvitys- keskukselle.

6.1 Velvoitteet

Vakuutusyhtiöiden on tunnistettava asiakkaansa, sekä varmistaa heidän henki- löllisyytensä. Yhtiöt ovat ilmoitusvelvollisia ja heidän on hankittava tarpeeksi tie- toa asiakkaastansa, sekä tunnistettava tosiasialliset edunsaajat. Velvollisuus ot- taa selvää asiakkaan toiminnan laajuudesta ja riittävää tietoa toiminnan laadusta. Ilmoitusvelvollisen pitää kiinnittää huomiota tietolähteen luotettavuuteen ja uskot- tavuuteen. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 4§.)

Ilmoitusvelvollisen täytyy pitää asiakkaan tuntemista, sekä liiketoimintaa koske- vat asiakirjat ajantasaisina. Asiakkaan tiedot ovat säilytettävä viiden vuoden ajan luotettavalla tavalla, kun vakituinen asiakassuhde on päättynyt. Ilmoitusvelvolli- sen täytyy kertoa asiakkaalle, että asiakkaan tuntemis- tai muita henkilöasiakir- joja voidaan käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen tai pal- jastamiseen. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 3§.)

6.2 Yksinkertainen tunnistaminen

Ilmoitusvelvollinen voi käyttää yksinkertaista tuntemista, jos riskiarvio näyttää liike-toimintaan vähäistä rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen riskiä. Ilmoitusvelvollisen pitää seurata asiakassuhdetta rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen tarkoitettulla tavalla. Valtionneuvosto antamalla asetuksella käydään läpi tarkemmat säännökset, jotka liittyvät asiakassuhteeseen, jossa on pieni rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen epäily. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 7§.)

6.3 Tehostettu tunnistaminen

Ilmoitusvelvollisen pitää noudattaa tehostettua tunnistamista, jos asiakkaan liike-toimintaan liittyy tavallista isompi riski epäillä rahanpesua. Tehostettua tunnistamista käytetään, jos asiakas on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 3 luku 10§.)

6.4 Tosiasialliset edunsaajat

Tosiasiallisia edunsaajia ovat he, jotka omistavat suoraan tai välillisesti suuremman osan kun 25 % osuuden on yhtiön osakkeista. Käyttää suurempaa äänioikeutta kuin 25 %, joko suoraan tai välillisesti. Äänimäärä perustuu omistukseen, yhtiöjärjestykseen, tai yhtiösopimukseen. Välillisellä omistuksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, jossa käyttää yksi tai useampi luonnollinen henkilö omaa päätösvaltaa.

Tosiasiallista edunsaajaa ei aina pysytä tunnistamaan tai 1 momentissa säädetyt edellytykset eivät täyty. Silloin tosiasiallisin edunsaajina pidetään hallitusta, toimitusjohtajaa tai vastuunalaisia yhtiömiehiä. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 1 luku 5§.)

Yhdistyksissä pidetään tosiasiallisina edunsaajina yhdistysrekisteriin merkittyä hallitusta. Säätiön tosiasiallisia edunsaajia ovat, säätiörekisteriin merkittyä hallitusta tai hallintoneuvoston jäseniä. Asunto-osakeyhtiöiden tosiasiallisia edunsaajia

ja ovat, kaupparekisteriin merkitty hallitus. Uskonnollisen yhdyskunnan tosiasiallisina edunsaajina katsotaan olevan uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkitty hallitus. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 1 luku 7§.)

7 SEURAUKSET

Valvontaviranomainen voi tarvittaessa määrätä rikesakon maksettavaksi, jos ilmoitusvelvollinen laiminlyö tahallaan tai huolimattomuudellaan arvioidessaan asiakkaansa rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen riskejä ja tuntee asiakkaansa. Rikesakon voi saada myös, jos oikoo asiakkaan tunnistamisessa ja henkilöllisyyden varmentamisessa. Sakon saa myös, jos laiminlyö asiakkaan tuntemistietojen säilyttämisessä ja tuntee asiakkaansa tosiasialliset edunsaajat. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 1§.)

Valvontaviranomainen voi antaa julkisen varoituksen ilmoitusvelvolliselle, jos ilmoitusvelvollinen huolimattomuudestaan tai tahallaan toimii rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen lakia vastaan. Julkinen varoitus annetaan, jos asiakokonaisuus arvioituna ei johda ankarampiin toimenpiteisiin. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 2§.)

Vakuutusyhtiöt voivat saada valvontaviranomaiselta seuraamusmaksun, jos vakuutusyhtiö rikkoo tahallaan, vakavalla huolimattomuudellaan tai toistuvasti asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita. Seuraamusmaksun voi saada, jos ei noudata asiakkaan tunnistamista, riskiarvion tekemisen jättämisestä, säilyttää asiakkaan tietoja tai rikkoa velvoitetta tuntee tosiasialliset edunsaajat. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 3§.)

Finanssivalvonnan määräämä seuraamusmaksu perustuu asian kokonaisarviointiin. Maksua arvioidessa huomioon on otettava teon laatu, tekijän taloudellinen asema, kestoaika ja laajuus. Arvioinnissa on huomioitava, että seuraamusmaksu saa olla enintään kymmenen prosenttia vakuutusyhtiön edellisen vuoden liikevaihdosta. Kuitenkin enintään viisi miljoonaa euroa, mutta vain kaksi kertaa niin

suuri kuin saatu hyöty on. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 4§.)

Viranomaiset voivat jättää sakottamatta tai antamatta julkisen varoituksen, jos ilmoitusvelvollinen on ryhtynyt oma-aloitteisesti korjaamaan tarvittavilla toimenpiteillä rikkomuksen. Seuraamusmaksua pystytään lykkäämään luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jos viranomaisen ryhtyy muuhun laissa säädettyyn toimenpiteeseen. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 6§.)

Seuraamuksen kohteena olevan vakuutusyhtiön työntekijän nimen julkistaminen olisi kohtuutonta, jos sen julkistaminen vaarantaisi finanssimarkkinoita. Valvontaviranomainen voi lykätä päätöksen julkistamista siihen asti, kunnes perusteista julkistamiselle ei ole enää olemassa. Viranomaisen voi julkistaa päätöksen seuraamuksesta, mutta julkistaa seuraamuksen saajan nimen vasta kohtuullisen ajan kuluttua. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 8§.)

Finanssivalvonnan kuuluu ilmoittaa Euroopan valvontaviranomaiselle, kun julkinen seuraamus julkistetaan sekä tiedot muutoksen hausta ja lopputuloksesta. Vuosittaisen yhdistelmätiedot vakuutusyhtiöitä koskevista määrätyistä seurauksista. Aluehallintovirasto toimittaa rahoituspalveluita koskevat tiedot finanssivalvonnalle, finanssivalvonta ilmoittaa nämä tiedot Euroopan valvontaviranomaiselle. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 8 luku 11§.)

8 OIKEUSTAPAUS RAHANPESURIKOKSESTA

Diaarinumero: kko: 2020:98 (2020)

Tässä tapauksessa käsitellään törkeää rahanpesurikosta ja avunantoa.

Tapauksessa maksuvaikeuksissa ollut, sekä myöhemmin konkurssin tehnyt yhtiö X:n toimitusjohtaja on siirtänyt kalustoa yhtiölle Y, jonka omistaa Henkilö A.

A henkilö on ottanut Y osakeyhtiöltä omiin nimiin autoja. A henkilö päätti siirtää ajoneuvot Z yhtiön nimiin. Sen jälkeen ajoneuvot siirrettiin vielä Z yhtiöstä C henkilön nimiin. Korkein oikeus katso, että henkilö A on ottanut kalustoja vastaan ja luovuttanut sitä eteenpäin hankkiakseen itselleen hyötyä. Käräjäoikeuden mukaan A on luovutuksen aikana ollut tietoinen, että ajoneuvojen luovutus on vastikkeetonta. Hänen olisi pitänyt tietää, että luovutuksen seurauksena oleva yhtiö X on ajautunut taloudellisiin vaikeuksiin.

Käräjäoikeuden mukaan rikoksen kautta saatu omaisuus on hyvin arvokas noin 40 000 €. Rikoksen kautta saatu omaisuus oli siirretty edelleen eteenpäin, mikä hankaloitti omaisuuden takaisinsaantia. Tästä syystä tekoa pidettiin kokonaisuuden nähden törkeänä rahanpesuna. Henkilö A siirsi omaisuuden yhtiö Z ja sen jälkeen puolisonsa nimiin, mistä hän sai toisen törkeä rahanpesurikoksen. Henkilö A oli valittanut käräjäoikeuden toimioistaan hovioikeuteen, mutta hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Korkeimmassa oikeudessa lähdettiin tarkastelemaan tilannetta, että täytyvätkö rikoslain 32 luvun 11 §:n tunnukset. Korkein oikeus päätti tuomita henkilön a:n avunantoon velallisen törkeästä epärehellisyydestä, sekä törkeästä rahanpesurikoksesta, koska siirsi ajoneuvoja eteenpäin. Henkilöä A sai yhteensä 1 vuoden ja 4 kuukauden ehdollisen vankeusrangaistuksen. Hänet tuomittiin suorittamaan ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa käymään 30 tuntia yhdyskuntapalvelua. Henkilö A tuomittiin myös 4 vuoden liiketoimintakieltoon.

Oikeuden päätöksessä ei käy ilmi, että onko rahanpesu ilmoituksen tehnyt vakuutusyhtiö vai liikenteen turvallisuusvirasto. Vakuutusyhtiöillä on ilmoitus velvollisuus, kun he näkevät ajoneuvojen liikkuvan näin poikkeuksellisella tavalla yhtiöiden ja yksityishenkilöiden välillä.

9 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää asiakkaan tunnistamista vakuutusyhtiössä ja käydä läpi lakeja, joita vakuutusyhtiön pitää huomioida päivittäisessä toiminnassa. Tutkin paljon Finlexin kautta lakitekstiä, mikä oli välillä aika haasteellistakin. Oikeustapauksia ei löytynyt aiheeseen suoraan, mutta pienellä tutkimisella saatiin tämä yksi tapaus käsittelyyn.

Asiakkaan tunnistaminen on vakuutusyhtiössä yksi tärkeimmistä tekemisistä rahan pesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Tunnistamalla selvennetään asiakkaan henkilöllisyys. Tunnistamisen asiakas voi hoitaa kirjautumalla omilla verkkopankkitunnuksilla vakuutusyhtiön verkkosivuille. Jos asiakas soittaa vakuutusyhtiöön, asiakaspalvelija tunnistaa asiakkaan rekisterissä olevilla tiedoilla ja vertaa niitä asiakkaan antamiin tietoihin. Asiakaspalvelija kysyy asiakkaan nimen, henkilötunnuksen ja kotiosoitteen, sekä puhelinnumeron, sähköpostiosoitteen ja tarkistaa markkinointiluvat. Mikäli asiakas haluaa tehdä uuden vakuutus-sopimuksen, asiakaspalvelija laittaa sen menemään sähköiseen allekirjoituspalveluun, mihin asiakas tunnistautuu omilla verkkopankkitunnuksilla ja allekirjoittaa sopimuksen.

Jos asiakas tulee asioimaan suoraan vakuutusyhtiön toimistolle, asiakaspalvelija pyytää ensimmäisenä nähdä virallisen asiakirjan, joita ovat ajokortti, passi ja henkilökortti. Asiakirjoista selviää asiakkaan henkilötunnus ja varmistetaan samalla kuvasta, että kyseessä on oikea henkilö. Asiakaspalvelija merkkää järjestelmään käytetyn tunnistamismenetelmän ja tarkistaa tunnistustiedot ovat oikein järjestelmässä. Vakuutusyhtiöitä velvoittaa salassapitovelvollisuus, mikä samalla koskee vakuutusyhtiön henkilökuntaa. Lainsäädäntö velvoittaa vakuutusyhtiöitä tunnistamaan ja tuntemaan asiakkaansa.

Vakuutusyhtiöt estävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamista tunnistamalla ja tuntemalla asiakkaan hyvin. Tuntemalla tarkoitetaan, että vakuutusyhtiöiden on selvítettävä asiakkaittensa liiketoimintaa koskevat tiedot. Asiakkaiden tiedot on

säilytettävä viiden vuoden ajan asiakassuhteen päättymisestä. Vakuutusyhtiön on tunnettava asiakkaittensa tosiasialliset edunsaajat. Tosiasiallisia edunsaajia on avoimessa- ja kommandiittiyhtiöissä, osakeyhtiöissä, osuuskunnissa ja yhdistyksissä. Tosiasiallisia edunsaajia ovat he, jotka omistavat suoraan tai välillisesti suuremman osan kun 25 % osakkeista. Yhdistyksissä tosiasialliset edunsaajat ovat yhdistysrekisteriin merkitty hallitus.

Mikäli vakuutusyhtiö jättää noudattamatta sille asetettuja lakeja, määräyksiä, tunnistamista, tuntemista tai säädöksiä, valvontaviranomaiset voivat määrätä sakon. Sanktio voi tulla vakuutusyhtiölle tai sen työntekijälle, joka on rikkonut määräyksiä tahallisesti tai vakavalla huolimattomuudellaan. Seuraamusmaksu voi olla kymmen prosenttia vakuutusyhtiön liikevaihdosta tai maksimissaan viisi miljoonaa euroa. Työntekijälle maksu voi olla enemmillään miljoona euroa.

Opinnäytetyön rajasin kahteen kysymykseen, mihin onnistuin omasta mielestä vastaamaan tässä yhteenvedossa. Näkökulmia olisi voinut olla useampia, vaikka haastattelujen kautta, mutta pystyin kirjoittamaan työn, että kaikki ymmärtävät loppu tuloksen.

Lähteet

Andersén, A. 2020. Rahanpesun estäminen. Alma talent, Helsinki 2020.

Aluehallintovirasto A 2020. Rahanpesulain valvonta. Helsinki: Aluehallintovirasto. Viitattu 23.08.2020 <https://www.avi.fi/web/avi/rahanpesulain-valvonta>.

Aluehallintovirasto B 2021. rahanpesulain valvonta. Helsinki. Viitattu 26.2.2021 <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/valvontakantelut/raha-ja-omaisuus/rahanpesulain-valvonta>.

Asiakkaan tunteminen 2017. Lain 3 luku. Helsinki: Finlex. Viitattu 23.8.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170444#L3>

Financial Action Task Force 2021. Ketä me olemme. Bryssel: Fatf. Viitattu 25.02.2021 <http://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/>.

Finanssivalvonta 2018 A. Asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen. Rahanpesun estäminen. Helsinki: Finanssivalvonta. Viitattu 23.08.2020. <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/asiakkaan-tunteminen-ja-tunnistaminen/>.

HE 108/2019 vp. 2019. Hallituksen esitys. Helsinki: Eduskunta. Viitattu 25.4.2021. www.eduskunta.fi/he108/2019.

Laki finanssivalvonnasta 19.12.2008/878.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 28.6.2017/444.

Laki rahanpesun selvityskeskuksesta 445/2017.

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista 7.8.2009/617.

Luottotietolaki 11.5.2007/527.

Ojasalo K & Moilanen T & Ritalahti J. 2015. 3 painos. Kehittämistyön menetelmät. Sanoma Pro. Helsinki. Viitattu 15.01.2021.

Rahanpesu 2021. Estämistyö. Toimijoiden roolit. Helsinki. Viitattu 26.2.21 <https://rahanpesu.fi/toimijoiden-roolit>.

Rahanpesun estäminen 2020. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Viitattu 15.10.2020. <https://vm.fi/rahanpesun-estaminen>.

Rahanpesun torjunta 2020. Helsinki: Keskusrikospoliisi. Viitattu 15.09.2020. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polii-siwwwstructure/26327_Rahanpesun_torjunnan_parhaat_kaytan-teet_27.8.2012.pdf?1b60666e1b2ad888.

Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä 2016. Sivut 10–16. Helsinki: Keskusrikospoliisi. Selvityskeskus. Viitattu 20.09.2020 https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/54366_Rahanpesurikokset_oikeuskaytannossa.pdf?659b616e1b2ad888.

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estäminen 2019. Helsinki: Finanssivalvonta. Viitattu 23.08.2020. <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/>.

Rahanpesun torjunta 2020. Rahanpesu. Helsinki: Poliisi. Viitattu 23.08.2020 <https://www.poliisi.fi/rahanpesu>.

Rantala J & Kivisaari E. 2014. Vakuutusoppi. 12. painos. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Finna.

Sahavirta, R. 2008: Rahanpesu rangaistavana tekona. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 286. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2008.

Tietosuojalaki 1050/2018.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi 2018.

Kyberturvallisuuskeskus 2021. Sähköinen tunnistaminen. Helsinki: Traficom. Viitattu 21.03.2021.

<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/toimintamme/saantely-ja-valvonta/sahkoinen-tunnistaminen>.

Vahinko- ja väärinkäytösrekisteri sekä rahanpesun ja terrorismin estäminen 2020. Helsinki: Lähitapiola. Viitattu 23.08.2020 <https://www.lahitapiola.fi/henkilo/asiakaspalvelu/asioi-verkossa/hyva-tietaa/henkilotietojen-kasittely/vahinko-ja-vaarinkaytosrekisteri-seka-rahanpesun-ja-terrorismin-estaminen>.

Vakuutusyhtiölaki 18.7.2008/521.

Vuosikertomus 2019. Sivut 2–4. Helsinki: Keskusrikospoliisi. Viitattu 23.08.2020. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/88542_RAPin_Vuosikertomus_2019_valmis.pdf?d1246b6e1b2ad888.